

บทที่ 10

ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วมความตกลง CPTPP ของไทย

การศึกษาในบทที่ผ่านมา ได้ชี้ให้เห็นถึงขอบเขตพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ที่ไทยจะต้องตระหนัก ประโยชน์ ผลกระทบ และความพร้อมของไทย ในการเข้าร่วม CPTPP การเตรียมท่าทีการเจรจาของไทย รวมทั้งการเตรียมการปรับตัวภายในประเทศของไทย สำหรับการเข้าร่วม CPTPP

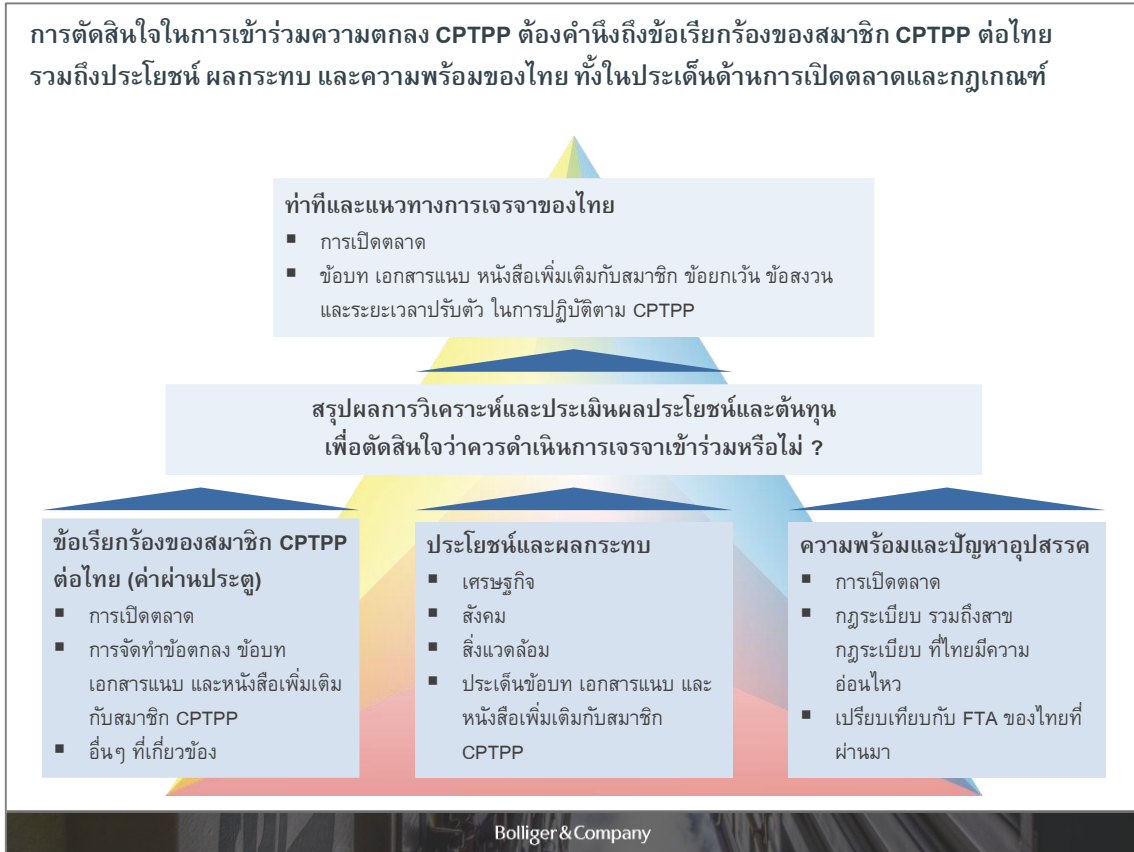
ในบทนี้ จะเป็นการนำประเด็นพิจารณาต่างๆ ที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อนำไปสู่ การตัดสินใจในการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ตามกรอบแนวคิดที่แสดงในภาพที่ 10-1 โดย ประเด็นพิจารณาที่สำคัญประกอบด้วย 19 ประเด็น ดังนี้

- 1) การค้าสินค้า
- 2) กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า¹
- 3) พืชการศุลกากร
- 4) มาตรการเยียวยาทางการค้า
- 5) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช
- 6) อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า
- 7) การลงทุน และการค้าบริการ
- 8) การบริการด้านการเงิน
- 9) การเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ
- 10) โทรมนาคม
- 11) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- 12) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
- 13) นโยบายการแข่งขัน
- 14) รัฐวิสาหกิจ
- 15) ทรัพย์สินทางปัญญา
- 16) แรงงาน
- 17) สิ่งแวดล้อม

¹ ประเด็นด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 3 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และบทที่ 4 สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

- 18) ความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใส²
 19) การจัดการสถาบัน และการระงับข้อพิพาท³

ภาพที่ 10-1 ประเด็นพิจารณาในการตัดสินใจเพื่อเข้าร่วมความตกลง CPTPP

10.1 ความเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวม

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country: NIC) เศรษฐกิจไทยพึ่งพาภาคการส่งออกเป็นเครื่องยนต์หลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี จึงเป็นกลยุทธ์ใน

² ประเด็นด้านความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใสในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 21 ความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ บทที่ 22 ความสามารถทางการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ บทที่ 23 การพัฒนา บทที่ 24 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บทที่ 25 ความสอดคล้องในการกำกับดูแล และบทที่ 26 ความโปร่งใสและการต่อต้านธุรกิจ

³ ประเด็นด้านการจัดการสถาบัน และการระงับข้อพิพาทในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 27 บทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการและสถาบัน บทที่ 28 การระงับข้อพิพาท และบทที่ 29 ข้อยกเว้นและบทบัญญัติทั่วไป

การสร้างพันธมิตรด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งเป็นการสร้างฐานในการขยายการค้าและการลงทุนกับประเทศหรือกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกล การค้าระหว่างประเทศเป็นหนึ่งในเครื่องชี้วัดสำคัญที่สะท้อนการเจริญเติบโตและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์สำคัญของนโยบายการค้าของไทย คือ การยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการช่วยเหลือให้ภาคธุรกิจประสบความสำเร็จในระดับสากล และสนับสนุนการขยายตัวของการทำงานภายในประเทศ ในขณะเดียวกัน อีสาระในการดำเนินนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต้องได้รับการรักษาไว้ให้ภาครัฐสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ โดยมุ่งเน้นการจัดหรือลดปัญหาอุปสรรคทางการค้าการลงทุน รวมถึงการเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางการค้าการลงทุน เพื่อรองรับการขยายตัวและวางรากฐานการพัฒนาในระยะถัดไป การจัดตั้งความตกลงการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าสำคัญ รวมถึงการเข้าร่วมความตกลง CPTPP จึงเป็นแนวทางหรือวิธีการสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทย

ประเด็นพิจารณาในภาพรวม เพื่อตัดสินใจว่าควรดำเนินการเจรจาเข้าร่วมหรือไม่ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ (2) โอกาสในการเข้าสู่ตลาดใหม่ (3) ความสอดคล้องกันของกฎระเบียบทางการค้า (4) การผลักดันให้ประเทศบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (5) โอกาสในการเปิดรับสมาชิกใหม่ และ (6) ผลกระทบหากไทยไม่เข้าร่วมความตกลง CPTPP โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

10.1.1 การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ

ความตกลง CPTPP เป็นความตกลงการค้าเสรีที่ครอบคลุมในเรื่องการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน เพื่อสร้างกฎระเบียบและมาตรฐานร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก มากกว่าครึ่งหนึ่งของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในโลกหมุนเวียนอยู่ในภูมิภาคนี้ การค้าระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 70 ของมูลค่าการค้ารวม โอกาสในการขยายตลาดจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศในภูมิภาคนี้ CPTPP จะช่วยผลักดันการเชื่อมโยงและการผสมผสานด้านเศรษฐกิจของไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนในระดับที่ค่อนข้างสูงกับสมาชิก CPTPP ทั้ง 11 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ชิลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย เม็กซิโก

นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม การขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระหว่างกันจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับ CPTPP มีดังต่อไปนี้

- ขนาดเศรษฐกิจรวมของ CPTPP คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13 ของ GDP โลก ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 10 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสามของโลก และออสเตรเลีย เม็กซิโก และแคนาดาเป็นสมาชิกกลุ่ม 20 (Group of Twenty: G20) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำและประเทศระบบเศรษฐกิจเกิดใหม่ขนาดใหญ่
- การส่งออกไปยังกลุ่มประเทศ CPTPP คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของมูลค่าการส่งออกรวมของไทย ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 7 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2560
- ประมาณ 2 ใน 3 ของมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยเป็นการลงทุนจากกลุ่มประเทศ CPTPP และมากกว่า 1 ใน 4 ของมูลค่าการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทยเป็นการลงทุนในกลุ่มประเทศ CPTPP
- 5 จาก 11 ประเทศสมาชิก CPTPP เป็นคู่ค้า 10 อันดับแรกของไทย (ญี่ปุ่น เวียดนาม ออสเตรเลีย มาเลเซีย และสิงคโปร์)
- ประเทศสมาชิก CPTPP ที่ไทยยังไม่ได้จัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างกันได้แก่ แคนาดา และเม็กซิโก การส่งออกไปยัง 2 ประเทศนี้มีมูลค่าเท่ากับ 4.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2560 ทิศทางการส่งออกไปยังเม็กซิโกมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2556 ถึง 2560 (อัตราการเติบโตแบบ CAGR อยู่ที่ร้อยละ 12.54 ต่อปี) ขณะที่มูลค่าการส่งออกไปยังแคนาดาเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก (อัตราการเติบโตแบบ CAGR อยู่ที่ร้อยละ -0.85 ต่อปี)

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทย จากการประเมินผลกระทบเชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลอง GTAP พบว่า การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างภาคีผู้ลงนามทั้ง 11 ประเทศและไทย ภายใต้ความตกลง CPTPP จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทยในภาพรวม โดยส่งผลให้ GDP ของไทยเพิ่มขึ้นประมาณ 251.49 ถึง 754.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.07 ถึง 0.22 ขึ้นอยู่กับการเข้าร่วมเป็นภาคีของประเทศอื่นๆ ที่สนใจ เช่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และสหราชอาณาจักร โดยการเพิ่มขึ้นของจำนวนประเทศที่สนใจดำเนินการเข้าร่วมความตกลงนี้จะนำไปสู่ประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการเข้าร่วม CPTPP ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ การเข้าร่วมเป็นภาคีของไทยจะส่งผลให้การบริโภคเพิ่มขึ้นประมาณ 479.44 ถึง 831.34 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 0.24 ถึง 0.42 การลงทุนเพิ่มขึ้นประมาณ 4,781.80 ถึง 6,201.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.14 ถึง 6.66 การใช้จ่ายภาครัฐเพิ่มขึ้นประมาณ 114.39 ถึง 198.34 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.24 ถึง 0.42 การส่งออกเพิ่มขึ้นประมาณ 8,752.94 ถึง 11,687.78 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.47 ถึง 4.63 และการนำเข้าเพิ่มขึ้นประมาณ 13,782.88 ถึง 18,163.86 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.62 ถึง 7.41 ในทางกลับกัน หากไทยไม่เข้าร่วม CPTPP แต่ภาคีผู้ลงนามทั้ง 11 ประเทศ รวมทั้งประเทศที่สนใจ ดำเนินการเข้าร่วมความตกลงนี้ การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันของประเทศเหล่านี้ จะส่งผลให้ GDP ของไทยลดลงประมาณ 859.29 ถึง 3,502.00 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 0.25 ถึง 1.01

นอกจากนี้ หากไทยเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลง CPTPP ผลตอบแทนปัจจัยการผลิต จะเพิ่มขึ้นประมาณ 6,280.75 ถึง 8,419.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยผลตอบแทนแรงงานไร้ฝีมือ เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่าระหว่าง 1,419.20 ถึง 1,902.60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่ผลตอบแทนแรงงาน ฝีมือเพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่าระหว่าง 947.61 ถึง 1,270.35 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้ง การเข้าร่วมเป็น ภาคีของไทยจะส่งผลให้สวัสดิการเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่าเท่ากับ 901.64 ถึง 1,387.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วม CPTPP ส่งผลกระทบทางบวกต่อการจ้างงานในประเทศ และ สวัสดิการสังคมของไทย

10.1.2 โอกาสในการเข้าสู่ตลาดใหม่

หากไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP นอกจากจะได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจากการเปิดตลาดสินค้า บริการ และการลงทุน ของประเทศคู่เจรจาในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ยังเป็นการขยายสู่ทางการค้าและการลงทุนในกลุ่มประเทศตลาดใหม่ ปัจจุบัน ประเทศไทยมีความตกลงการค้าเสรีกับ 9 ประเทศสมาชิก CPTPP ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน ชิลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม ขณะที่ แคนาดา และเม็กซิโก เป็นประเทศที่ไทยยังไม่ได้จัดทำความตกลงการค้าเสรีด้วย แต่มีความเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างกัน ผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกสินค้าไปยังแคนาดาและเม็กซิโก จะเผชิญกับภาษีศุลกากรในอัตราปกติ (Most Favored Nation Treatment: MFN) ความตกลง CPTPP จะเพิ่มโอกาสในการส่งออกให้แก่ผู้ประกอบการไทย โดยผู้ประกอบการจะสามารถผลิตและส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศ CPTPP ได้มากขึ้น เนื่องจาก ภาษีนำเข้าของประเทศเหล่านี้ลดลง

การขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่เป็นโอกาสในการกระจายตลาดส่งออกของไทย ผู้ประกอบการไทยจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจในระดับที่เท่ากันกับคู่แข่งที่เป็น

สมาชิก CPTPP การแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมจะช่วยให้ภาคธุรกิจไทยเติบโตอย่างแข็งแกร่ง ยั่งยืน อีกทั้ง การกระจายตลาดส่งออกจะช่วยลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาเพียงหนึ่งมากจนเกินไป การเติบโตของภาคการส่งออกจะเป็นปัจจัยสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของตลาดแรงงาน รวมถึงการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะสร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแคนาดาและเม็กซิโก จากผลการศึกษาพบว่า หากไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังแคนาดาเพิ่มขึ้นประมาณ 408.80 ถึง 486.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกของไทยไปยังเม็กซิโกเพิ่มขึ้นประมาณ 1,038.24 ถึง 1,132.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ภาพรวมการค้าและการลงทุนของประเทศดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

- **แคนาดา** เป็นตลาดส่งออกอันดับ 28 ของไทยในปี 2560 การส่งออกไปยังแคนาดามีมูลค่าประมาณ 1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปยังแคนาดา ได้แก่ อาหารทะเลแช่แข็งและแปรรูป ข้าว เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ และยางพารา ผู้ส่งออกไทยจะได้รับประโยชน์จากการลดภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง CPTPP โดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูป อย่างไรก็ตาม แคนาดาให้การคุ้มครองสินค้าประเภทเนื้อไก่ เพื่อรักษาระดับราคาในประเทศ กำหนดมาตรฐานสินค้าไก่แช่แข็งในระดับที่ค่อนข้างสูง และห้ามนำเข้าผลไม้สดที่มีสารซัลไฟด์ปนเปื้อน การลงทุนสำคัญของแคนาดาในไทย เช่น ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ การผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ส่งสัญญาณของรถไฟฟ้า และชิ้นส่วนยานยนต์ ส่วนสาขาธุรกิจไทยที่ออกไปลงทุนในแคนาดา เช่น การผลิตอาหารแปรรูปและเครื่องดื่ม และการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม ทั้งนี้ ความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Bilateral Investment Treaty: BIT) ระหว่างไทยและแคนาดามีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2541 เป็นต้นมา
- **เม็กซิโก** เป็นคู่ค้าสำคัญที่สุดในละตินอเมริกา และเป็นตลาดส่งออกอันดับ 21 ของไทยในปี 2560 การส่งออกไปยังเม็กซิโกมีมูลค่าประมาณ 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปยังเม็กซิโก ได้แก่ ส่วนประกอบยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เลนส์แว่นตา และอุปกรณ์ที่ใช้ในทางการแพทย์และทันตกรรม ประเด็นท้าทายในการค้ากับเม็กซิโก เช่น การไม่อนุญาตให้นำเข้าพืชผักสด ผลไม้สด และไม่ตัดดอก แต่อนุญาตให้นำเข้าสินค้าผลไม้อบแห้งจากไทยได้ การกำหนดมาตรฐานสินค้าข้าวที่ค่อนข้างซับซ้อน และการขอใบอนุญาตทำงาน

ของผู้ประกอบการไทย ปัจจุบัน สาขาธุรกิจไทยที่เข้าไปลงทุนในเม็กซิโกมีเพียง การผลิตโพลีเอทิลีนและแปรรูปพลาสติก ขณะที่ การลงทุนสำคัญของเม็กซิโกใน ไทย เช่น การผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ศูนย์การเรียนรู้และความบันเทิงสำหรับเด็ก ธุรกิจจำหน่ายปุ๋ยและผลิตภัณฑ์บำรุงพันธุ์พืช ร้านอาหารและเครื่องดื่มเม็กซิกัน ธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์ดำน้ำและเวชภัณฑ์ การให้บริการจัดงานและการสัมมนา และการผลิตปูนซีเมนต์ ทั้งนี้ ได้มีการจัดตั้งสภาหอการค้าไทย-เม็กซิโกในปี 2558 เพื่อ ส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับเม็กซิโก

นอกจากนี้ ไทยสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นภาคีในการใช้เวที CPTPP เป็นเวทีเจรจาในประเด็นด้านกฎระเบียบภายในประเทศที่อาจเป็นการกีดกันทางการค้าหรือการลงทุนระหว่างประเทศของภาคีฝ่ายอื่น โดยเฉพาะประเทศที่ไทยยังไม่ได้จัดทำความตกลงการค้าเสรีด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อีกทั้งความตกลง CPTPP ยังเป็นข้อตกลงที่จะนำไปสู่การรวมกลุ่มในภูมิภาคที่ใหญ่ขึ้น โดยเอื้ออำนวยต่อการสมัครเข้าร่วมเป็นภาคีของประเทศที่สนใจ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความตกลงนี้

10.1.3 ความสอดคล้องกันของกฎระเบียบทางการค้า

นอกเหนือจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP ต้นทุนในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในประเทศสมาชิก CPTPP จะลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสมาชิก CPTPP บังคับใช้กฎระเบียบและมาตรการที่สอดคล้องกัน ความตกลง CPTPP กำหนดแนวทางหรือกลไกที่เสริมสร้างและขยายความร่วมมือด้านกฎหมาย เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าและลดต้นทุนธุรกรรมในการซื้อขายสินค้าและบริการ และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างกันในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น พิธีการศุลกากร ความตกลง CPTPP จะช่วยขจัดความซ้ำซ้อนที่ไม่จำเป็น ลดต้นทุน และสร้างโอกาสทางธุรกิจให้แก่ภาคเอกชน โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นอกจากนี้ กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (Investor-State Dispute Settlement: ISDS) ปรากฏอยู่ในข้อบ่งชี้ด้วยการลงทุนของความตกลงฉบับนี้ การดำเนิน แนวนโยบายการคุ้มครองการลงทุนและกระบวนการ ISDS เป็นหนึ่งในเครื่องมือของรัฐในการสร้างความน่าเชื่อถือและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนคุ้มครองนักลงทุนไทยในการออกไปลงทุนในต่างประเทศ ปัจจุบัน ประเทศไทยยอมรับการใช้บังคับกลไก ISDS ภายใต้สนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคี (Bilateral Investment Treaty: BIT) ทั้งหมด 37 ฉบับ และ

ความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) 7 ฉบับ กล่าวได้ว่าปัจจุบัน แนวทางการระงับข้อพิพาทนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการคุ้มครองการลงทุนระหว่างไทยและสมาชิก CPTPP 9 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน แคนาดา ญี่ปุ่น มาเลเซีย นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม ทั้งนี้ รัฐบาลไทยยังมีอิสระในการดำเนินนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของรัฐ สุขภาพ และบริการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการบังคับใช้มาตรการควบคุมยาสูบ โดยนักลงทุนไม่สามารถฟ้องร้องได้ และอาจยกเว้นให้กลไก ISDS ไม่ถูกนำมาใช้กับข้อบังคับบางประการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายภายในประเทศ เช่น การพิจารณาอนุมัติข้อเสนอการลงทุนจากต่างประเทศ

ความตกลงการค้าเสรีมีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนารอบกติกการค้าให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อขยายความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและประเทศคู่ค้าสำคัญ การมีกรอบกติกาที่มีความสอดคล้องหรือยอมรับร่วมกันจะนำไปสู่ผลประโยชน์แก่ผู้ส่งออกและผู้บริโภคไทย ความตกลง CPTPP ถือเป็นก้าวสำคัญในการสานต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าเหล่านี้ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับที่สูงขึ้น

การเป็นสมาชิก CPTPP ยังช่วยผลักดันความคืบหน้าการเจรจาทบทวนความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก CPTPP ที่มีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อให้มีความทันสมัยเหมาะสม และตอบสนองต่อภาวะเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน ความตกลงการค้าเสรีดังกล่าว ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย (TAFTA และ AANZFTA) ชิลี (TCFTA) ญี่ปุ่น (JTEPA และ AJCEP) นิวซีแลนด์ (TNZCEP และ AANZFTA) เปรู (TPCEP) และประเทศสมาชิก ASEAN ได้แก่ บรูไน มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม (ASEAN, ASEAN+1 และ AANZFTA)

10.1.4 การผลักดันให้ประเทศบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์

ประเทศไทยดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศโดยมุ่งให้ความสำคัญกับการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) การที่ไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP ซึ่งมีการเปิดเสรีทางการค้าในระดับที่สูงจะสนับสนุนให้การดำเนินการหรือผลักดันในประเด็นต่างๆ ในเวที WTO มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น การยอมรับข้อตกลงนี้จะสร้างรากฐานของกฎระเบียบและมาตรฐานที่มีคุณภาพสูง ในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ภายใต้วิวัฒนาการของรูปแบบการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ความตกลง CPTPP จึงเปรียบเสมือนการเชื่อมโยงรากฐาน (Building block) เพื่อสร้าง

ความร่วมมือระหว่างกันแบบพหุภาคี มากกว่าการเป็นอุปสรรค (Stumbling block) ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนภายใต้ความตกลง CPTPP มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของห่วงโซ่มูลค่าของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในขนาดอันใกล้ การนำแนวทางการเปิดเสรีภายใต้กรอบความร่วมมือนี้ไปสู่การปฏิบัติจะเป็นการยกระดับนโยบายและแนวทางปฏิบัติของไทยในปัจจุบัน ซึ่งจะสร้างความได้เปรียบในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการไทย จากการสะสมมูลค่าเพิ่มในประเทศได้มากขึ้น การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จึงเป็นการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจไทยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิตของภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการและนักลงทุนจากประเทศสมาชิก CPTPP อื่น

การปฏิบัติตามพันธกรณีหรือข้อผูกพันภายใต้ความตกลง CPTPP ยังช่วยผลักดันให้ประเทศบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในด้านต่างๆ เช่น ขอบเขตด้วยแรงงานและสิ่งแวดล้อมภายใต้ความตกลงฉบับนี้เรียกได้ว่ามีเนื้อหาครอบคลุมมากที่สุด เมื่อเทียบกับความตกลงการค้าเสรีของไทยที่ผ่านมา ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานแรงงานและสิ่งแวดล้อมของภูมิภาค และลดผลกระทบจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม CPTPP ยังเป็นความตกลงฉบับนี้แรกในโลกที่มีการห้ามให้หรือคงไว้ซึ่งมาตรการอุดหนุนที่ก่อให้เกิดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย การประมงที่ขาดการรายงาน และการประมงที่ขาดการควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU) หรือที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทำประมงเกินขนาด เพื่อลดการทำประมงที่ทำลายล้างระบบนิเวศทางทะเล หลักการภายใต้ความตกลง CPTPP จัดเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านกฎระเบียบและมาตรการทางการค้า ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

10.1.5 โอกาสในการเปิดรับสมาชิกใหม่

ในฐานะที่เป็นข้อตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคขนาดใหญ่ (Mega-regional trade deal) ฉบับแรกที่มีการเจรจาประสบความสำเร็จ CPTPP นับได้ว่าการริเริ่มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยสมาชิก CPTPP เห็นพ้องกันในการเปิดรับสมาชิกใหม่หลังจากที่ความตกลงมีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้าภายในภูมิภาคที่เพิ่มขึ้น และปรับปรุงกฎระเบียบทางการค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

การเจรจาความตกลง CPTPP เริ่มต้นมาจากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement: P4) ซึ่งบรรจุใน ซิสต์นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์เป็นสมาชิกความตกลงฉบับนี้ หนึ่งในเป้าหมายสำคัญของ P4 คือการสร้างความตกลงต้นแบบที่สนับสนุนให้ประเทศนอกภาคที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ และเป็นการเชื่อมโยงฐานรากของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

ความตกลง CPTPP นับเป็นความสำเร็จของการเป็นความตกลงต้นแบบดังกล่าว และจะเปิดรับประเทศอื่นๆ เข้าเป็นสมาชิกใหม่เพิ่มเติมอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความตกลงนี้เป็นวิธีการสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเปิดเสรีทางการค้าภายในภูมิภาค ความตกลง CPTPP ยังสนับสนุนเป้าหมายของความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) ในการผลักดันให้การเจรจาเพื่อลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกประสบผลสำเร็จ และการดำเนินบทบาทเป็นส่วนสำคัญในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก (Free Trade Area of the Asia-Pacific: FTAAP) ด้วยเหตุนี้ ความตกลง CPTPP จึงมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในอนาคต การเข้าร่วมความตกลง CPTPP ของไทยจะนำมาซึ่งความได้เปรียบจากการมีสถานะเป็นสมาชิกเดิม

10.1.6 ผลกระทบหากไทยไม่เข้าร่วมความตกลง CPTPP

นอกจากการวิเคราะห์ประโยชน์และผลกระทบจากการเข้าร่วมความตกลง CPTPP การตัดสินใจว่าควรดำเนินการเจรจาเข้าร่วมหรือไม่ต้องพิจารณาสถานการณ์จำลองที่ว่าหากไทยไม่เข้าร่วม จะส่งผลอย่างไรต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเลือกที่จะไม่เป็นสมาชิก CPTPP จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่งออกไทยในตลาด CPTPP สมาชิก CPTPP จะเปลี่ยนแหล่งนำเข้าสินค้าหรือย้ายเงินทุนออกจากไทย ซึ่งเป็นประเทศนอกภาค ไปยังประเทศภาคีความตกลง รวมถึงประเทศไทยจะสูญเสียโอกาสในการปฏิรูปกฎระเบียบทางการค้าให้เป็นมาตรฐานระดับภูมิภาค

ความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ส่งออกในประเทศจะทยอยลดลง เนื่องจากประเทศคู่แข่งที่เป็นภาคีความตกลง CPTPP จะได้รับสิทธิพิเศษในการส่งออกไปยังตลาดสำคัญในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม มีคู่แข่งบางประเทศได้รับประโยชน์จากการลดอุปสรรคทางการค้าภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-เม็กซิโก (Japan-Mexico Economic Partnership Agreement: JMEPA) หากความตกลง CPTPP มีผลบังคับใช้ ประเทศ

ไทยจะเสียเปรียบมากขึ้น จากการให้สิทธิพิเศษเพิ่มเติมระหว่างประเทศสมาชิก CPTPP ซึ่งอาจนำไปสู่การสูญเสียโอกาสสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

การไม่เข้าร่วมความตกลงฉบับนี้จะส่งผลให้บริษัทไทยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในประเทศสมาชิก CPTPP ไม่ได้รับการคุ้มครองในระดับเดียวกับที่บริษัทคู่แข่งจากประเทศภาคีได้รับ เช่น การปกป้องนักลงทุนในเรื่องของการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) และการเวนคืนหรือยึดครองการลงทุน ภายใต้ข้อบ่งชี้ด้วยการลงทุน การไหลเข้าของเงินทุนจากประเทศสมาชิก CPTPP มายังไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากนักลงทุนจากประเทศเหล่านี้อาจให้ความเชื่อมั่นในมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติของประเทศสมาชิกมากกว่า

นอกจากนี้ ประเทศไทยจะสูญเสียโอกาสในการผลักดันการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้สอดคล้องกันกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น พันธกรณีด้านกฎเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อบ่งชี้ด้วยกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ซึ่งจะมีนัยสำคัญต่อรูปแบบการค้าภายในภูมิภาคและรูปแบบการค้าโลกในอนาคต บริษัทไทยมีแนวโน้มที่จะประสบความยากลำบากในการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม หรืออุตสาหกรรมการผลิต เนื่องจากกฎระเบียบหรือมาตรฐานการค้าของไทยไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานใหม่ของภูมิภาค

ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ความตกลง CPTPP มีเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก การไม่เข้าร่วมความตกลง CPTPP ของไทยเท่ากับการละทิ้งโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในเวทีเจรจาเพื่อกำหนดกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตาม ไทยอาจต้องยอมรับพันธกรณีหรือข้อผูกพันที่มีมาตรฐานสูงในลักษณะเดียวกันกับความตกลง CPTPP จากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆ ในอนาคต

ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าในระยะยาว บริษัทไทยจะเสียเปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่งในภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศถดถอย และก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อการจ้างงาน ผลตอบแทนแรงงาน รวมถึงมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

10.2 ความเห็นและข้อเสนอแนะรายประเด็น

10.2.1 การค้าสินค้า

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

พันธกรณีเกี่ยวกับการค้าสินค้าภายใต้ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคีต้องให้การปฏิบัติต่อสินค้าของภาคีอื่น ในลักษณะที่ไม่ด้อยไปกว่าสินค้าของตน รวมถึงต้องลดอัตราภาษีศุลกากรกับสินค้าที่ได้รับถิ่นกำเนิดอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นไปตามที่กำหนดในตารางข้อผูกพันภาษีศุลกากรในภาคผนวก หลักการนี้เป็นหลักการทั่วไปที่ปรากฏในความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย โดยภาคีกำหนดอัตราภาษีหรือรูปแบบการลดภาษีของรายการสินค้าของตนไว้ในตารางดังกล่าว สำหรับสินค้าที่ได้รับถิ่นกำเนิดที่นำเข้ามาจากภาคีอื่น ประเทศสมาชิก CPTPP ส่วนใหญ่กำหนดรูปแบบการลดภาษีในลักษณะที่เหมือนกัน สำหรับสินค้าแต่ละรายการที่นำเข้ามาจากภาคีอื่น แต่มีบางประเทศ ได้แก่ แคนาดา ชิลี ญี่ปุ่น และเม็กซิโก ที่กำหนดรูปแบบการลดภาษีในลักษณะที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับประเทศผู้ส่งออก ซึ่งระบุไว้ในภาคผนวกอย่างชัดเจน

การเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ความตกลง CPTPP จะขยายโอกาสทางการค้าของไทยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งกับประเทศที่ไทยมี FTA อยู่แล้ว และประเทศที่ไทยยังไม่มี การเจรจา FTA ด้วย รวมถึงผู้ประกอบการไทยจะสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันต่อไปได้จากการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค ในทางกลับกัน ประเทศไทยอาจถูกผลักดันให้มีการเปิดตลาดเพิ่มเติมในกลุ่มสินค้าที่ยังคงไว้ซึ่งภาษีนำเข้าภายใต้ FTA ที่ไทยมีอยู่ในขณะนี้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากประเทศคู่เจรจาในระดับที่สูงมากอยู่แล้ว รายละเอียดโดยย่อมีดังนี้

- ความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) ลดภาษีเป็นศูนย์ตั้งแต่ปี 2553 ยกเว้นเนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดกาแฟ ไม้ตัดดอก และมันฝรั่ง ซึ่งคงอัตราภาษีนำเข้าไว้ที่ร้อยละ 5 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.80 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากอาเซียน
- ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ปี 2561 ร้อยละ 86.67 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 96.72 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากออสเตรเลีย

และร้อยละ 72.76 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากนิวซีแลนด์ สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อสัตว์ เนื้อปลา ผลิตภัณฑ์นม เครื่องในสัตว์ มันฝรั่ง หอมหัวใหญ่ ส้ม องุ่น กาแฟคั่ว ข้าว ไวน์ หนังสือภาษาไทย เครื่องแต่งกาย แผงควบคุมกระแสไฟฟ้า ยานยนต์ที่มีความจุของกระบอกสูบเกิน 1,500 ลูกบาศก์ เซนติเมตร และยานยนต์ดีเซลสำหรับขนส่งของ

- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership: AJCEP) ปี 2561 ร้อยละ 94.12 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.52 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากญี่ปุ่น สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อปลานมและครีม ไข่สัตว์ปีก ไม้ตัดดอก มันฝรั่ง มะพร้าว ลำไย กาแฟ พริกในตระกูลไปเปอร์ ข้าว ถั่วเหลือง เนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดหอมหัวใหญ่ น้ำแร่และน้ำอัดลม บุหรี่ เสื้อผ้าฝ้าย หินก่อสร้าง บอยเลอร์ เครื่องยนต์ เครื่องจักรกล เพลาส่งกำลัง สตาร์ทเตอร์มอเตอร์ แทรกเตอร์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และรถจักรยานยนต์
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) ปี 2561 ร้อยละ 94.10 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.13 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากญี่ปุ่น สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อปลา ไข่สัตว์ปีก น้ำแร่และน้ำอัดลม ไบยาสูบ บุหรี่ แอลกอฮอล์ เครื่องยนต์ เพลาส่งกำลัง สตาร์ทเตอร์มอเตอร์ แทรกเตอร์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และรถจักรยานยนต์
- ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) ปี 2561 ร้อยละ 99.09 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 98.36 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากออสเตรเลีย สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อสัตว์จำพวกโคกระบือ เนื้อสุกร เนื้อและส่วนอื่นของสัตว์ นมและครีม เนย เนยแข็ง เครื่องในสัตว์ มันฝรั่ง กาแฟ ชา และน้ำตาล
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP) ปี 2561 ร้อยละ 99.09 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.44 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากนิวซีแลนด์ สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อสัตว์จำพวกโคกระบือ เนื้อสุกร เนื้อและส่วนอื่นของสัตว์ นมและครีม เนย เนยแข็ง เครื่องในสัตว์ มันฝรั่ง และมันฝรั่งปรุงแต่ง

- ความตกลงว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-เปรู (Thailand-Peru Closer Economic Partnership Agreement: TPCEP) ร้อยละ 70 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.45 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากเปรู สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เนื้อสัตว์ เนื้อปลา ผลิตภัณฑ์นม ไข่สัตว์ปีก มันฝรั่ง มะเขือเทศ หอมหัวใหญ่ หอมหัวเล็ก กระเทียม แครีรอต มะพร้าว ผลไม้ ลูกนัต ผลไม้แห้ง กาแฟ ชา เครื่องเทศ ข้าว แป้ง ถั่วเหลือง เนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดพืชที่มีน้ำมัน น้ำมันสัตว์ น้ำมันพืช เนื้อสัตว์ปรุงแต่ง น้ำตาล ธัญพืชปรุงแต่ง พาสต้า ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พืชผักและผลไม้ปรุงแต่ง น้ำแร่และน้ำอัดลม เบียร์ ไวน์ สุรา ยาสูบ เกลือ ปีโตรเลียม ยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ สีทา เครื่องสำอาง พลาสติก ยาง เครื่องหนัง ไม้ ผลิตภัณฑ์ถักสาน กระดาษ ผ้า ผ้ายืด สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เซรามิก เครื่องแก้ว ผลิตภัณฑ์แผ่นรีด ของทำด้วยเหล็ก โลหะ เครื่องยนต์ สตาร์ทเตอร์ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องจักรไฟฟ้า ยานยนต์และชิ้นส่วน นาฬิกา และเฟอร์นิเจอร์
- ความตกลงการค้าเสรีไทย-ชิลี (Thailand-Chile Free Trade Agreement: TCFTA) ปี 2561 ร้อยละ 88.59 ของรายการสินค้าทั้งหมดที่ผูกพัน ลดภาษีเป็นศูนย์แล้ว และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.66 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยจากชิลี สินค้าที่ยังคงอัตราภาษีนำเข้า เช่น เครื่องในสัตว์ เนื้อปลา ผลิตภัณฑ์นม สตรอเบอร์รี่ อาหารทะเลปรุงแต่ง ผลไม้เชื่อม น้ำผลไม้ ไวน์ ปลาป่น ไบยาสูบ บุหรี่ ของทำด้วยยาง และกระดาษ เครื่องแต่งกาย เครื่องหนังและรองเท้า ผลิตภัณฑ์เหล็ก ส่วนประกอบเครื่องยนต์ เครื่องจักรกล ยานยนต์และชิ้นส่วน และเฟอร์นิเจอร์

เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปิดตลาดระหว่างกันของประเทศสมาชิก CPTPP พบว่า สำหรับประเทศคู่เจรจาของไทย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการผลักดันให้เปิดตลาดเพิ่มเติมอาจจะมีไม่มากนัก เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้ FTA ที่มีอยู่เดิมของไทย มีแนวทางที่ชัดเจนและครอบคลุมสินค้าทุกรายการอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาดให้แก่ประเทศที่ไทยยังไม่มี การเจรจา FTA ด้วย ได้แก่ แคนาดา และเม็กซิโก สินค้าที่ประเทศดังกล่าวมีศักยภาพอาจไหลเข้าสู่ตลาดในประเทศมากขึ้น ในส่วนนี้ ประเทศไทยอาจเจรจาขอสงวนการยกเลิกภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าอ่อนไหวบางรายการ ลดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าอ่อนไหวแต่คงอัตราสุดท้ายไว้ที่ร้อยละ 5 หรือขยายระยะเวลาการลดภาษีให้นานที่สุด เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถปรับตัวรับการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นได้ ตัวอย่างสินค้าอ่อนไหว เช่น เครื่องในสัตว์ ผลไม้เมืองหนาว เมล็ดกาแฟ ปลาป่น เครื่องสำอาง พลาสติก เครื่องหนัง เสื้อ

ขนแกะ เสื้อผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์เหล็กและอะลูมิเนียม เครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนประกอบยานยนต์ และ เฟอร์นิเจอร์

➤ **ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP**

ภาครัฐต้องมีแนวทางปรับตัวและเยียวยาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือในการปรับตัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะเกษตรกร รวมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการใช้มาตรการเยียวยาดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบ

สำหรับประเด็นด้านการเปิดตลาดสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตใหม่ (Remanufactured Goods) ความตกลง CPTPP ระบุว่าภาคีต้องไม่ใช้มาตรการจำกัดหรือห้ามการนำเข้าสินค้าดังกล่าว หากมีการบังคับใช้หรือคงมาตรการจำกัดหรือห้ามการนำเข้าสินค้าใช้แล้ว ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดหรือห้ามการนำเข้าสินค้าใช้แล้ว เช่น ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการอนุญาตให้นำสินค้าใช้แล้วเข้ามาในราชอาณาจักร และประกาศกระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการกำหนดสินค้าใช้แล้วที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร เพราะฉะนั้น หากไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะต้องเปิดเสรีการค้าสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีกฎระเบียบภายในประเทศที่กำหนดมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าเหล่านี้ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตใหม่มีคุณสมบัติเทียบเท่ากับสินค้าใหม่ ทั้งนี้ เวียดนามขอระยะเวลาปรับตัว 3 ปี ในการนำพันธกรณีนี้ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงคงไว้ซึ่งกฎระเบียบภายในประเทศ ที่เกี่ยวกับการห้ามการนำเข้าสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตใหม่บางประเภท โดยระบุไว้ในภาคผนวกของบทนี้ ประเทศไทยอาจเจรจาขอระยะเวลาปรับตัว เช่นเดียวกับเวียดนาม เนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์ในการเปิดตลาดสินค้าดังกล่าว รวมถึงสงวนการห้ามนำเข้าสินค้าใช้แล้วที่ผ่านกระบวนการผลิตใหม่บางประเภท เช่น กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรม และเครื่องมือแพทย์

ปัจจุบัน ประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บภาษีส่งออกสำหรับสินค้าทุกรายการ ยกเว้นสินค้าบางประเภท เช่น น้ำมัน ไม้ และแผ่นยาง หากเข้าร่วมความตกลง CPTPP ประเทศไทยจะต้องพิจารณาความจำเป็นในการจัดเก็บภาษีส่งออกสำหรับสินค้าดังกล่าวเพื่อการบริโภคในประเทศ รวมถึงต้องไม่บังคับใช้มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้น (Agricultural Safeguards) ภายใต้ความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร (Agreement on Agriculture) สำหรับสินค้า

เกษตรที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิก CPTPP นอกจากนี้ บทบัญญัติว่าด้วยการบริหารโควตาภาษีภายใต้ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคีต้องรับรองว่าการบริหารโควตาภาษีของตนได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณะ มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม มีการจัดการที่ไม่ยุ่งยากเกินความจำเป็น มีการตอบสนองกับสภาวะตลาดได้ดี และได้รับการจัดการในเวลาที่เหมาะสม การยอมรับข้อผูกพันดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการบริหารโควตาภาษีของไทย ตามกฎระเบียบภายในประเทศ เช่น ประกาศกรมการค้าต่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารโควตาภาษี อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามแนวทางของความตกลงฉบับนี้อาจทำให้การบริหารโควตาภาษีเป็นไปอย่างรวดเร็วและโปร่งใยิ่งขึ้น

10.2.2 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า⁴

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ความตกลง CPTPP กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสินค้าจะได้ถิ่นกำเนิดหรือไม่ เพื่อบังคับใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรตามที่ระบุไว้ในตารางข้อผูกพันภาษีศุลกากร โดยสินค้าของภาคีจะผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าก็ต่อเมื่อ

- เป็นสินค้าที่ได้มาหรือผลิตทั้งหมดในประเทศสมาชิก CPTPP (เช่น ผลไม้ พืชผัก และผลิตภัณฑ์สัตว์)
- เป็นสินค้าที่มีการผลิตทั้งหมด จากวัตถุดิบที่ผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้า หรือ
- เป็นสินค้าที่มีการผลิตทั้งหมด โดยใช้วัตถุดิบที่ไม่ผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้า (วัตถุดิบนำเข้ามาจากประเทศนอกภาคี) แต่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดในภาคผนวกว่าด้วยกฎถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้า (Product Specific Rules of Origin: PSR)

สำหรับเกณฑ์ในข้อที่ 3 สินค้าที่มีส่วนผสมของวัตถุดิบที่ไม่ผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้าสามารถใช้หลักเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากรดังที่ระบุไว้ในภาคผนวกว่าด้วย PSR ได้ เพื่อพิจารณาให้เป็นสินค้าที่ผ่านเกณฑ์ถิ่นกำเนิดสินค้า หลักเกณฑ์ดังกล่าวครอบคลุมสินค้าทุกรายการของภาคี ยกเว้นยานพาหนะและส่วนประกอบของยานพาหนะบางประเภท สินค้าบางรายการ โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ยังมีหลักเกณฑ์ทางเลือกให้ผู้ผลิตภายในประเทศ

⁴ ประเด็นด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 3 กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และบทที่ 4 สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

สมาชิก CPTPP สามารถนำมูลค่าการผลิตในส่วนที่ผ่านเกณฑ์กีดกันกำเนิดสินค้าไปสะสมต่อไปได้ (Accumulation)

ในการได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลง CPTPP สินค้าที่ผ่านเกณฑ์กีดกันกำเนิดสินค้าต้องได้รับการขนส่งไปยังภาคีผู้นำเข้าโดยตรง หากสินค้านั้นมีการขนส่งผ่านดินแดนของประเทศนอกภาคี จะยังคงสถานะกีดกันกำเนิดได้ ก็ต่อเมื่อสินค้านั้นไม่ผ่านการดำเนินการใดๆ ภายนอกดินแดนของภาคี นอกเหนือไปจากการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อถนอมหรือเก็บรักษาสินค้านั้นให้อยู่ในสภาพที่ดี หรือเพื่อขนส่งไปยังดินแดนของภาคีผู้นำเข้า รวมถึงต้องอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานศุลกากรในดินแดนของประเทศนอกภาคี

นอกจากนี้ กฎว่าด้วยกีดกันกำเนิดสินค้าสำหรับสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มภายใต้ความตกลง CPTPP แตกต่างจากความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย โดยสินค้าสิ่งทอส่วนใหญ่ เช่น เส้นใยอีลาสโตเมอร์ ด้ายเย็บ เครื่องนุ่งห่ม และเส้นใยประดิษฐ์ จะต้องเป็นสินค้าที่มีการผลิตทั้งหมด จากวัตถุดิบภายในประเทศสมาชิก CPTPP เพื่อผ่านเกณฑ์กีดกันกำเนิดสินค้าและได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร อย่างไรก็ดี ความตกลงฉบับนี้กำหนดรายการวัตถุดิบขาดแคลน (Short Supply List: SSL) เพื่อบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างรัดกุม รวมถึงความแตกต่างในด้านการผลิตของแต่ละประเทศสมาชิก CPTPP วัตถุดิบนำเข้าจากประเทศนอกภาคีที่ระบุไว้ในรายการ SSL จะผ่านเกณฑ์กีดกันกำเนิดสินค้าก็ต่อเมื่อวัตถุดิบดังกล่าวมีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของการใช้ขั้นสุดท้าย โดยรายการวัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นผ้าที่ใช้ในการผลิตเครื่องนุ่งห่มของสตรี

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ผู้ประกอบการไทยที่มีการใช้วัตถุดิบนำเข้าจากประเทศนอกภาคีอาจต้องปรับกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับกฎกีดกันกำเนิดเฉพาะรายสินค้า (PSR) รวมถึงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพันธกรณีว่าด้วยการสะสมกีดกันกำเนิดสินค้า ซึ่งความตกลง CPTPP กำหนดให้มีการสะสมกีดกันกำเนิดสินค้าในรูปแบบ Full Accumulation กล่าวคือ ผู้ประกอบการสามารถนำร้อยละของมูลค่าวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิก CPTPP ฝ่ายหนึ่งและส่งเข้ามาผลิตหรือดำเนินการขั้นสุดท้ายในประเทศสมาชิก CPTPP อีกฝ่ายหนึ่ง มาสะสมได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องคำนึงว่าวัตถุดิบนั้นจะผ่านเกณฑ์กีดกันกำเนิดสินค้าในประเทศผู้ส่งออกหรือไม่ และร้อยละของมูลค่าการผลิตสามารถนำมาสะสมได้อย่างไม่จำกัด การนำพันธกรณีของบทนี้ไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะพันธกรณีว่าด้วยการสะสมกีดกันกำเนิดสินค้าในรูปแบบ Full Accumulation จะสนับสนุน

ให้ภาคีเลือกใช้สินค้าหรือวัตถุดิบจากภาคีอื่น ก่อนการใช้สินค้าหรือวัตถุดิบจากประเทศนอกภาคี จากการกำหนดให้สะสมถิ่นกำเนิดสินค้าได้ ภาคธุรกิจไทยจะยังเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของภูมิภาคต่อไป

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นหรือแผนฉุกเฉินสำหรับสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มภายใต้ความตกลง CPTPP รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการดังกล่าว ดังนั้นหน่วยงานศุลกากรของไทยต้องกำหนดวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว

10.2.3 พิธีการศุลกากร

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ความตกลง CPTPP กำหนดข้อผูกพันเกี่ยวกับพิธีการศุลกากรตามความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้าของ WTO (World Trade Organization Agreement on Trade Facilitation: TFA) และขยายขอบเขตของพันธกรณีในบางประเด็น เพื่ออำนวยความสะดวกให้การค้าระหว่างภาคีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างความมั่นใจว่าพิธีการศุลกากรมีรูปแบบที่สามารถคาดการณ์ได้ มีความเสมอต้นเสมอปลาย และมีความโปร่งใส ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการพัฒนางานศุลกากรให้สอดคล้องกับมาตรฐานโลกอย่างต่อเนื่อง โดยให้สัตยาบันความตกลง TFA ตั้งแต่ปี 2558

ในการยอมรับความตกลง CPTPP ประเทศไทยจำเป็นต้องออกคำวินิจฉัยล่วงหน้า (Advanced Ruling) เป็นลายลักษณ์อักษร ที่เกี่ยวข้องกับพิกัดศุลกากร การประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินราคาศุลกากร การตัดสินว่าสินค้าได้ถิ่นกำเนิดสินค้าหรือไม่ และประเด็นสำคัญอื่นๆ ที่ภาคีอาจตกลงกัน โดยต้องมีระยะเวลาไม่เกินไปกว่า 150 วันหลังจากที่ได้รับคำร้อง และคงการบังคับใช้เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี แต่อาจปรับเปลี่ยนหรือเพิกถอนคำวินิจฉัยล่วงหน้าได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ปัจจุบัน กฎหมายภายในประเทศของไทยกำหนดให้คงการบังคับใช้คำวินิจฉัยเป็นระยะเวลา 2 ปี ตามประกาศกรมศุลกากรเกี่ยวกับการวินิจฉัยล่วงหน้า ดังนั้น ภาครัฐจะต้องพิจารณาการขยายระยะเวลาการคงการบังคับใช้คำวินิจฉัยล่วงหน้า เพื่อสนับสนุนพิธีการศุลกากรที่มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส อันจะเป็นการลดต้นทุนและสร้างความแน่นอนให้กับผู้นำเข้าและผู้ส่งออกของไทย

10.2.4 มาตรการเยียวยาทางการค้า

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

มาตรการเยียวยาทางการค้าเป็นมาตรการที่ WTO อนุญาตให้ภาครัฐสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างร้ายแรงกับอุตสาหกรรมในประเทศ จากการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมหรือการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ มาตรการเยียวยาทางการค้าดังกล่าวมี 3 รูปแบบดังนี้

- มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Duties: AD)
- มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties: CVD)
- มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguard Measures: SG)

ข้อควรระวังด้วยมาตรการเยียวยาทางการค้าภายใต้ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคีสหประชาชาติและพันธกรณีตามความตกลงของ WTO ในการบังคับใช้หรือคงมาตรการข้างต้น รวมถึงภาคผนวกของบทนี้ที่ระบุหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน เพื่อสนับสนุนจุดมุ่งหมายของความโปร่งใสและเป็นไปตามกระบวนการจัดทำมาตรการเยียวยาทางการค้าที่เหมาะสม ทั้งนี้ ความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทยครอบคลุมพันธกรณีเกี่ยวกับมาตรการเยียวยาทางการค้าที่มีความสอดคล้องกับความตกลงของ WTO เช่นเดียวกับ CPTPP

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิก CPTPP อาจบังคับใช้มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาปรับตัว (Transitional Safeguard Measures) หากการลดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรภายใต้ความตกลงนี้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการนำเข้าสินค้าจากภาคีอื่นจนก่อให้เกิดหรือ

เป็นภัยคุกคามให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมในประเทศ บทนี้ครอบคลุมข้อกำหนดและกระบวนการบังคับใช้มาตรการข้างต้น ระยะเวลาการใช้มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาปรับตัวต้องไม่เกิน 3 ปี รวมถึงมาตรการดังกล่าวต้องไม่บังคับใช้กับสินค้าเดียวกันมากกว่า 1 ครั้ง

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

หากไทยเข้าร่วมเป็นภาคี และอุตสาหกรรมในประเทศได้รับความเสียหายร้ายแรงที่เกิดจากการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น แต่ครบกำหนดระยะเวลาการใช้มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาปรับตัวแล้ว กลุ่มผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบสามารถแจ้งต่อกรมการค้าต่างประเทศให้พิจารณาการบังคับใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าอื่นๆ ภายใต้ความตกลงของ WTO ได้

10.2.5 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าขั้นปฐม เช่น ผลผลิตทางการเกษตร อาจเผชิญกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช หรือสุขภาพของประชาชน ตัวอย่างเช่น ผลไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศอาจต้องได้รับการตรวจสอบว่าไม่มียาฆ่าแมลงตกค้าง ผลิตภัณฑ์อาหารต้องได้รับการรับรองว่ามีระดับการใช้ยาฆ่าแมลงและสารพิษต่ำกว่าระดับการคุ้มครองที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด สมาชิก CPTPP ทุกประเทศเป็นภาคีความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ของ WTO ซึ่งอนุญาตให้ภาคีใช้มาตรการ SPS โดยกำหนดระดับการคุ้มครองที่อาจสูงกว่ามาตรฐานสากลได้ แต่การใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่มีกฎเกณฑ์หรือไม่มีเหตุผลมีความโปร่งใส และตั้งอยู่บนหลักการทางวิทยาศาสตร์

ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคียอมรับสิทธิและพันธกรณีภายใต้ความตกลง SPS ของ WTO และระบุหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการนำข้อผูกพันในบทนี้ไปสู่การปฏิบัติ ความตกลง CPTPP สนับสนุนการใช้มาตรการ SPS รูปแบบต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เพื่อขยายการค้าและส่งเสริมการค้าให้มีความสะดวกมากขึ้น

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ข้อผูกพันของบพนี้ภายใต้ความตกลง CPTPP มีรายละเอียดที่ชัดเจนกว่าที่ปรากฏในความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาระบบตรวจสอบการนำเข้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงทบทวนมาตรการ SPS ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายภายในประเทศ เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐาน แนวทาง และคำแนะนำระหว่างประเทศหรือไม่ และเผยแพร่มาตรการดังกล่าวต่อสาธารณะ

10.2.6 อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

บพบัญญัติในบพว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ยินยอมให้ภาคีใช้หรือคงไว้ซึ่งกฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐานทางเทคนิค หรือกระบวนการตรวจสอบรับรอง ที่สอดคล้องกับสิทธิและพันธกรณีภายใต้ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade: TBT) ของ WTO และพิจารณาหนทางในการกำจัดอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าที่ไม่จำเป็น เสริมสร้างความโปร่งใส ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือด้านการกำกับดูแล และกระบวนการกำกับดูแลที่ดี

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP ของไทย จะช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาค จากการส่งเสริมการปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความสอดคล้องกัน และมีกฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการตรวจสอบรับรองที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยต้องใช้มาตรฐาน หลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขที่ใช้ในการรับรอง อนุมัติ ให้ใบอนุญาต หรือให้การยอมรับด้วยวิธีการอื่น ที่กระทำในดินแดนของภาคีอื่น ในลักษณะเดียวกันหรือเทียบเท่ากับที่กระทำในประเทศ ในกรณีที่มีการปฏิเสธที่จะให้การยอมรับ อนุมัติ และออกใบอนุญาต ที่กระทำในดินแดนของภาคีอื่น รวมถึงการปฏิเสธที่จะใช้ข้อตกลงยอมรับร่วม ประเทศไทยจะต้องให้คำอธิบายถึงเหตุผลในการปฏิเสธดังกล่าว ประเทศไทยต้องอนุญาตให้ภาคีอื่นมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎระเบียบทางเทคนิค มาตรฐานทางเทคนิค และกระบวนการตรวจสอบรับรอง โดยเปิดโอกาสตามความเหมาะสมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงความคิดเห็นต่อมาตรการ

เหล่านี้ และรับเอาความคิดเห็นดังกล่าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำมาตรการนั้นๆ ทั้งนี้ พันธกรณีข้างต้นปรากฏอยู่ในความตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิมของไทยแล้ว

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

หลักการและแนวปฏิบัติส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในบทนี้มีความสอดคล้องกับกฎระเบียบและมาตรฐานของไทย รวมถึงเป็นข้อผูกพันที่ปรากฏอยู่ในบทว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย ทั้งนี้ ประเทศไทยอาจจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขและเพิ่มเติมแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการตรวจสอบรับรองในปัจจุบัน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับพันธกรณีของบทนี้

นอกจากนี้ ภาคผนวกของบทนี้มีพันธกรณีเกี่ยวกับกฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการตรวจสอบรับรองสำหรับไวน์และสุรากลั่น สินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลิตภัณฑ์ยา เครื่องสำอาง เครื่องมือทางการแพทย์ สูตรที่จดสิทธิบัตรไว้อาหารบรรจุสำเร็จ และวัตถุปรุงแต่งอาหาร และผลิตภัณฑ์อวกาศ ประเทศไทยต้องดำเนินการทบทวนกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้างต้น เช่น ในกรณีของเครื่องสำอาง ความตกลง CPTPP ระบุให้ภาคีต้องไม่เรียกร้องให้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้รับการติดฉลากด้วยเลขที่ตำรับยา หรือ เลขที่รับแจ้ง ขณะที่ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ระบุว่า การจดแจ้งรายละเอียดของเครื่องสำอาง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

10.2.7 การลงทุน และการค้าบริการ

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

บทบัญญัติในบทว่าด้วยการลงทุน และการค้าบริการ กำหนดกรอบความตกลงด้านการลงทุน และการค้าบริการ ที่มีคุณภาพสูงบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของการลงทุน และการค้าบริการในภูมิภาค บทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกการลงทุน และการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก CPTPP ภายใต้กฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่มีความสมอตันเสมอปลาย และมีความโปร่งใส พันธกรณีในบทนี้ของความตกลง CPTPP มีความคล้ายคลึงกับพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิมของไทย เช่น ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing

the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA) และความตกลงการค้าเสรีไทย-ชิลี (Thailand-Chile Free Trade Agreement: TCFTA) แต่มีความแตกต่างในขอบเขตของการคุ้มครองการลงทุน และรูปแบบการจัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุน

รายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนภายใต้ความตกลง CPTPP ถูกจัดทำในรูปแบบที่เรียกว่า Negative List รูปแบบดังกล่าวให้ข้อมูลแก่ผู้ส่งออกและนักลงทุนว่าการประกอบธุรกิจของตนในภาคีอื่นมีเงื่อนไขในการเข้าถึงตลาดหรือไม่ในลักษณะที่เข้าใจง่ายสำหรับแนวทางการจัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดในรูปแบบนี้ ภาคีต้องผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในทุกสาขาหรือกิจกรรมอย่างเสรี ยกเว้นสาขาหรือกิจกรรมที่ได้ระบุมাত্রการที่มีอยู่ของภาคีไว้ในรายการข้อผูกพันของตน มาตรการดังกล่าวถูกเรียกว่ามาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี หรือข้อสงวน รายการข้อผูกพันของแต่ละประเทศจะประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ภาคผนวก I และภาคผนวก II

- ภาคผนวก I ระบุมาตรการที่มีอยู่ (กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ กระบวนการ คำวินิจฉัย การดำเนินการทางปกครอง หลักปฏิบัติ และมาตรการ) ที่ประเทศสมาชิก CPTPP สงวนสิทธิ์ในการคงไว้ซึ่งมาตรการดังกล่าวในปัจจุบัน มาตรการดังกล่าวอาจจำกัดการเข้าถึงตลาดของผู้ให้บริการหรือนักลงทุนต่างชาติ หรือให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ให้บริการหรือนักลงทุนในประเทศ มาตรการที่มีอยู่เหล่านี้เป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีโดยไม่อาจย้อนกลับได้ (Non-Conforming Measures Ratchet Mechanism) นั้นหมายความว่าประเทศสมาชิก CPTPP ผูกพันว่าจะให้สิทธิประโยชน์แก่ภาคีเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ จากการเปิดเสรีหรือยกเลิกมาตรการดังกล่าวในอนาคต มาตรการในภาคผนวก I สะท้อนถึงระดับการเปิดตลาดในปัจจุบัน ที่จะไม่เข้มงวดมากขึ้นในอนาคต
- ภาคผนวก II ระบุสาขาหรือกิจกรรมที่ประเทศสมาชิก CPTPP สงวนสิทธิ์ในการคงไว้ซึ่งมาตรการที่มีอยู่ หรือปรับใช้มาตรการใหม่หรือมาตรการที่มีความเข้มงวดมากขึ้นในอนาคต มาตรการในภาคผนวกนี้ ไม่เป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีโดยไม่อาจย้อนกลับได้ (Non-Conforming Measures Ratchet Mechanism)

หากประเทศสมาชิก CPTPP ไม่จัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุน นั้นหมายความว่าประเทศดังกล่าวผูกพันว่าจะไม่ใช้มาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี ได้แก่ การ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติ การ प्रतिบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง การกำหนดเงื่อนไขการลงทุน คณะผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการบริษัท การเข้าสู่ตลาด และเงื่อนไขให้จัดตั้งหน่วยธุรกิจ

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะเป็นโอกาสของผู้ประกอบการธุรกิจบริการและนักลงทุนไทยที่มีศักยภาพในตลาด CPTPP จากการเปิดเสรีในระดับที่สูงขึ้น ในขณะเดียวกัน จะเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคในประเทศ โดยเฉพาะสาขาหรือกิจกรรมที่ยังไม่มีในประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสวัสดิการ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ การคุ้มครองการลงทุนจะช่วยสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนของประเทศสมาชิก CPTPP ในการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย รวมถึงสนับสนุนให้นักลงทุนของไทยออกไปลงทุนในประเทศสมาชิก CPTPP มากขึ้น

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ประเทศไทยต้องจัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในรูปแบบ Negative List ให้เป็นไปอย่างรัดกุมและระมัดระวัง และอยู่บนพื้นฐานของหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขภายใต้กฎระเบียบและมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะสาขาหรือกิจกรรมที่มีความอ่อนไหว หรือยังไม่มีในประเทศในปัจจุบัน ทั้งนี้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบอาจใช้รายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนภายใต้สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐ (Treaty of Amity and Economic Relations between the Kingdom of Thailand and the United States of America) และแผนการจัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) เป็นต้นแบบในการจัดทำรายการข้อผูกพันการเปิดตลาดในรูปแบบ Negative List

ทั้งนี้ การเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในภาคผนวก I มีข้อกำหนดในเรื่อง Ratchet Mechanism ซึ่งเป็นกลไกการให้สิทธิประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกอื่นโดยอัตโนมัติ หากมีการแก้ไขกฎหมายในประเทศให้มีความเป็นเสรีมากขึ้น ประเทศไทยอาจเจรจาขอระยะเวลาปรับตัวเช่นเดียวกับเวียดนาม ที่ขอระยะเวลาปรับตัว 3 ปี ในการนำพันธกรณีดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ

10.2.8 การบริการด้านการเงิน

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

บทบัญญัติในบทว่าด้วยการบริการด้านการเงิน กำหนดหลักการและแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลการค้าบริการด้านการเงินระหว่างประเทศสมาชิก CPTPP ซึ่งเป็นสาขาบริการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ บทว่าด้วยการบริการด้านเงินจึงถูกแยกออกมาจากบทว่าด้วยการค้าบริการข้ามพรมแดน ซึ่งไม่เคยปรากฏในความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย

รายการข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการด้านการเงินภายใต้ความตกลง CPTPP ถูกจัดทำในรูปแบบ Negative List เช่นเดียวกับการค้าบริการและการลงทุน รายการข้อผูกพันของแต่ละประเทศจะปรากฏอยู่ในภาคผนวก III ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ หมวด A และหมวด B

- หมวด A ระบุมาตรการที่มีอยู่ (กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ กระบวนการ คำวินิจฉัย การดำเนินการทางปกครอง หลักปฏิบัติ และมาตรการ) ที่ประเทศสมาชิก CPTPP สงวนสิทธิ์ในการคงไว้ซึ่งมาตรการดังกล่าวในปัจจุบัน มาตรการดังกล่าวอาจจำกัดการเข้าถึงตลาดของผู้ให้บริการด้านการเงินหรือนักลงทุนต่างชาติ หรือให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ให้บริการหรือนักลงทุนในประเทศ มาตรการที่มีอยู่เหล่านี้เป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีโดยไม้อาจย้อนกลับได้ (Non-Conforming Measures Ratchet Mechanism) นั้นหมายความว่าประเทศสมาชิก CPTPP ผูกพันว่าจะให้สิทธิประโยชน์แก่ภาคีเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ จากการเปิดเสรีหรือยกเลิกมาตรการดังกล่าวในอนาคต มาตรการในภาคผนวก I สะท้อนถึงระดับการเปิดตลาดในปัจจุบัน ที่จะไม่เข้มงวดมากขึ้นในอนาคต
- หมวด B ระบุสาขาหรือกิจกรรมที่ประเทศสมาชิก CPTPP สงวนสิทธิ์ในการคงไว้ซึ่งมาตรการที่มีอยู่ หรือปรับใช้มาตรการใหม่หรือมาตรการที่มีความเข้มงวดมากขึ้นในอนาคต มาตรการในภาคผนวกนี้ ไม่เป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีโดยไม้อาจย้อนกลับได้ (Non-Conforming Measures Ratchet Mechanism)

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาระบบการเงินและสถาบันการเงินของไทย จากการมีกฎระเบียบและนโยบายในการกำกับดูแลสถาบันการเงินหรือ

ผู้ให้บริการด้านการเงินข้ามพรมแดนที่โปร่งใส ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าและดำเนินการต่างๆ ในตลาดของประเทศสมาชิก CPTPP ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ความตกลง CPTPP มีพันธกรณีเกี่ยวกับการค้าบริการด้านการเงินที่ไม่เคยปรากฏในความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย ได้แก่ การบริการด้านการเงินใหม่ (New Financial Services) โดยกำหนดให้สถาบันการเงินของภาคีอื่นสามารถให้บริการด้านการเงินใหม่ที่ตั้งที่สถาบันการเงินของภาคีได้ให้อนุญาตแก่สถาบันการเงินของตน โดยไม่ต้องมีการออกกฎหมายใหม่หรือเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่มีอยู่ ประเทศไทยจะต้องทบทวนนิยามของสถาบันการเงินในกฎหมายปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับนิยามภายใต้ความตกลง CPTPP ซึ่งหมายถึง ตัวกลางทางการเงิน หรือวิสาหกิจอื่นๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ทำธุรกิจและได้รับการกำกับดูแลหรือควบคุมดูแลในฐานะสถาบันการเงินภายใต้กฎหมายของภาคีที่สถาบันการเงินดังกล่าวตั้งอยู่

10.2.9 การเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

สำหรับบทบาทด้วยการเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ ความตกลง CPTPP ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาข้ามพรมแดนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่ออำนวยความสะดวกบุคคลธรรมดาและนักธุรกิจในการใช้สิทธิประโยชน์ที่เกิดจากความตกลงนี้ ทั้งนี้ บทนี้ต้องไม่ใช้กับบุคคลธรรมดาที่เข้าสู่ตลาดการจ้างงานของภาคีอื่น หรือเกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง สัญชาติ ผู้มีถิ่นพำนัก หรือการจ้างงานบนพื้นฐานของการอยู่อาศัยอย่างถาวร การยอมรับพันธกรณีของบทนี้จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเคลื่อนย้ายนักธุรกิจให้ดีขึ้น เพื่อรองรับกระแสการออกไปลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงได้รับประโยชน์จากการแบ่งปันประสบการณ์ในการพัฒนาและใช้กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนของการตรวจลงตรา และการป้องกันพรมแดน

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ในการระบุเงื่อนไขและข้อจำกัดสำหรับการเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราว รวมถึงระยะเวลาการพำนัก ในแต่ละประเภทของนักธุรกิจ ภาคีต้องกำหนดข้อผูกพันของตน เกี่ยวกับ

การเข้าเมืองชั่วคราวของนักธุรกิจในภาคผนวกของบพนี้ แนวทางการเจรจาของไทยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎระเบียบและมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงพิจารณาระดับการเปิดตลาด การเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย ทั้งนี้ ประเทศไทยต้องพิจารณาความพร้อมในการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้มีถิ่นพำนักถาวรของภาคีอื่น ในส่วนนี้ ประเทศไทยสามารถระบุว่าข้อผูกพันของตนจะไม่ขยายให้แก่ผู้มีถิ่นพำนักถาวรของภาคีอื่น ไว้ในภาคผนวกของบพนี้ได้ เช่นเดียวกับสิงคโปร์

10.2.10 โทรคมนาคม

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

นอกเหนือจากพันธกรณีเกี่ยวกับโทรคมนาคมที่ปรากฏในบทว่าด้วยการลงทุน และการค้าบริการข้ามพรมแดนแล้ว บทว่าด้วยโทรคมนาคมระบุแนวทางการกำกับดูแล เพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้ประกอบการของภาคีสามารถเข้าถึงและใช้บริการโทรคมนาคมสาธารณะ ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่สมเหตุสมผลและไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงให้ภาคีตระหนักว่าการให้บริการโทรคมนาคมเป็นส่วนสนับสนุนการขยายตัวของการค้าระหว่างภาคีและเสริมสร้างสวัสดิการของผู้บริโภค ทั้งนี้ บทนี้รวบรวมหลักการและแนวปฏิบัติที่ปรากฏในภาคผนวกว่าด้วยการโทรคมนาคม (Annex on Telecommunications) ของ GATS เอกสารอ้างอิงว่าด้วยการโทรคมนาคมพื้นฐาน (Reference Paper on Basic Telecommunications) ของ WTO และภาคผนวกว่าด้วยแนวทางการกำกับดูแลด้านโทรคมนาคม (Annex on Telecommunications Regulatory Disciplines) ที่ปรากฏในความตกลง AANZFTA เพื่อสะท้อนถึงพัฒนาการของแนวทางการกำกับดูแลตลาดการให้บริการโทรคมนาคม

อย่างไรก็ดี หากประเทศไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP ภาคีรัฐอาจกำกับดูแลอัตราค่าบริการข้ามเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระหว่างประเทศ (International Mobile Roaming) แบบค้าส่งและค้าปลีก เพื่อให้ค่าบริการดังกล่าวอยู่ในระดับที่สมเหตุสมผล ลูกค้านักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการโทรคมนาคมสาธารณะสามารถเข้าถึงอัตราค่าบริการหรือเงื่อนไขในการค้าส่งและค้าปลีกบริการข้ามเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระหว่างประเทศได้

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎระเบียบหรือมาตรการที่บังคับใช้ในการกำกับดูแลอัตราค่าบริการข้ามเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้ให้บริการหลักที่ควบคุมสถานีภาคพื้นดินสำหรับระบบเคเบิลใต้น้ำระหว่างประเทศในประเทศไทย จะต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการโทรคมนาคมสาธารณะของภาคอื่นเข้าถึงสถานีภาคพื้นดินเหล่านั้นได้ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการโทรคมนาคมสาธารณะ อันจะนำไปสู่ประโยชน์แก่ผู้บริโภค เพราะฉะนั้น ในการเจรจาเข้าร่วมความตกลง CPTPP ประเทศไทยอาจเจรจาขอระยะเวลาปรับตัวเพื่อพิจารณาการจัดทำแนวทางการกำกับดูแลที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับพันธกรณีของความตกลงฉบับนี้ ทั้งในเรื่องของการออกประกาศเกี่ยวกับกำกับดูแลอัตราค่าบริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระหว่างประเทศ และการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศเกี่ยวกับการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม เพื่อให้ผู้ให้บริการโทรคมนาคมของภาคอื่นเข้าถึงระบบเคเบิลใต้น้ำระหว่างประเทศที่มีโครงข่ายในประเทศไทย

10.2.11 พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ปัจจุบัน ประเทศไทยตระหนักถึงการเติบโตและโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีข้อบ่งชี้ว่าด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ปรากฏในความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย 3 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (Agreement Establishing the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area: AANZFTA) ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (Thailand-New Zealand Closer Economic Partnership: TNZCEP) บ่งชี้ว่าด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้ความตกลง CPTPP มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ ที่ไม่จำเป็นต่อการใช้และการพัฒนาของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

บทบัญญัติของบทนี้กำหนดให้ภาคีต้องคงกรอบกฎหมายที่บังคับใช้กับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายแม่แบบของคณะกรรมการการกฏหมายการค้าระหว่างประเทศ แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ค.ศ. 1996 (UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996) หรืออนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่า

ด้วยการใช้และการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในสัญญาระหว่างประเทศ (United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts)

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการนำหลักการและแนวปฏิบัติของกรอบทางกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมาปรับใช้ในประเทศ การยอมรับพันธกรณีของบทนี้ จะช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงและใช้บริการที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อช่วยเหลือ SME ให้ก้าวข้ามอุปสรรคด้านการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สนับสนุนการพัฒนาแนวทางการกำกับดูแลตนเองของภาคเอกชน รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลและแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยจะต้องไม่กำหนดให้มีอากรศุลกากรกับการส่งต่อในทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเนื้อหาที่ถูกส่งต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างบุคคลของประเทศสมาชิก CPTPP

10.2.12 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ข้อบทว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ภายใต้ความตกลง CPTPP มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้การแข่งขันในตลาดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นไปอย่างไม่เลือกปฏิบัติ โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบธุรกิจจากภาคีอื่นได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เท่าเทียมกันกับผู้ประกอบธุรกิจในประเทศของตนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ผูกพันในความตกลงนี้ การนำพันธกรณีของบทนี้ไปสู่การปฏิบัติจะก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ภาครัฐในการได้รับสินค้าที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม อันจะไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงสร้างโอกาสในการขยายการค้าให้แก่ผู้ประกอบการให้เข้าสู่ตลาดของแต่ละประเทศได้อย่างเสรี

แต่ละประเทศสมาชิก CPTPP ได้เจรจารายการข้อผูกพันเพื่อระบุหน่วยงานราชการ สินค้า บริการ และมูลค่าขั้นต่ำ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับของบทนี้ รายการข้อผูกพันภายใต้ภาคผนวกของบทนี้ครอบคลุมหน่วยงานราชการส่วนกลาง หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สมาชิก CPTPP บางประเทศ ได้แก่ บรูไน

มาเลเซีย และเวียดนาม คงไว้ซึ่งมาตรการเปลี่ยนผ่าน และชะลอการปรับใช้พันธกรณีบางส่วนของ บทนี้ เนื่องจากประเทศเหล่านี้เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศอาจยังไม่พร้อมแข่งขันกับผู้ประกอบการธุรกิจจากภาคีอื่น หรือกฎระเบียบและมาตรการในประเทศยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของบทนี้

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเปิดเสรีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศใดมาก่อน เพราะฉะนั้น การเจรจาขอรยะเวลาการเปลี่ยนผ่านจึงมีความเป็นไปได้สำหรับประเทศไทย รวมถึงจะต้องเจรจามูลค่าขั้นต่ำในระดับที่สูงกว่ามูลค่าขั้นต่ำถาวรที่กำหนดไว้ในบทนี้ ให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านดังกล่าว นอกจากนี้ ไทยอาจต้องแก้ไขกฎหมายภายในประเทศที่ปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของบทนี้ เช่น ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

10.2.13 นโยบายการแข่งขัน

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ข้อทว่าด้วยนโยบายการแข่งขัน ภายใต้ความตกลง CPTPP มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของผู้บริโภค ผ่านการส่งเสริมให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาด โดยกำหนดให้ภาคีต้องมีกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันภายในประเทศที่ห้ามพฤติกรรมทางธุรกิจที่กีดกันการแข่งขัน และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายนี้ รวมถึงต้องพยายามบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับกิจกรรมเชิงพาณิชย์ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ภาคีอาจกำหนดข้อยกเว้นบางประการแต่ต้องตั้งอยู่บนมูลเหตุแห่งนโยบายสาธารณะ หรือมูลเหตุแห่งประโยชน์สาธารณะ

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันภายในประเทศที่มีความสอดคล้องกับหลักการสากล เช่น หลักการ

เอเปกว่าด้วยการส่งเสริมการแข่งขันและการปฏิรูปกฎระเบียบ (APEC Principles to Enhance Competition and Regulatory Reform) รวมถึงความตกลง CPTPP

การบังคับใช้กฎหมายด้านการแข่งขันด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมจะทำให้นักลงทุนต่างชาติมั่นใจว่าไทยเป็นประเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้แข่งขันรายใหม่เข้ามาแข่งขันได้อย่างเสรีและมีแนวทางในการจัดการกับพฤติกรรมทางธุรกิจที่กีดกันการแข่งขันอย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันกฎหมายดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในไทยให้มีโอกาสในการเข้าสู่ตลาดและสามารถแข่งขันอย่างเป็นธรรมกับบริษัทขนาดใหญ่ได้ โดยเฉพาะกลุ่มทุนต่างชาติ

10.2.14 รัฐวิสาหกิจ

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคีสหพันธรัฐในการจัดตั้งหรือคงไว้ซึ่งรัฐวิสาหกิจและองค์กรที่ได้รับอำนาจผูกขาดจากรัฐ ในขณะที่มีสภาพแวดล้อมในการแข่งขันที่เท่าเทียมกันระหว่างรัฐวิสาหกิจกับวิสาหกิจของเอกชน อย่างไรก็ตาม ภาคีสหพันธรัฐในการไม่บังคับใช้พันธกรณีของบทนี้กับรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรที่ได้รับอำนาจผูกขาดจากรัฐที่ได้ระบุไว้ในรายการข้อผูกพันของภาคผนวก IV เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านนโยบายผ่านการดำเนินกิจกรรมของรัฐวิสาหกิจและองค์กรที่ได้รับอำนาจผูกขาดจากรัฐ

ตามบทบัญญัติของบทนี้ รัฐวิสาหกิจ หมายถึง วิสาหกิจที่ทำกิจกรรมเชิงพาณิชย์เป็นหลัก และภาครัฐถือครองทุนเรือนหุ้นโดยตรงมากกว่าร้อยละ 50 ควบคุมผ่านการถือสิทธิเป็นเจ้าของในการใช้สิทธิในการออกเสียงมากกว่าร้อยละ 50 หรือมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหรือตำแหน่งบริหารอื่นๆ ที่เทียบเท่ากันส่วนใหญ่

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีรัฐวิสาหกิจหลากหลายหน่วยงานและหลากหลายที่มา ตามกฎหมายที่จัดตั้งขึ้น รัฐวิสาหกิจบางหน่วยงานดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์เป็นหลัก ถึงแม้ว่าการเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะสร้างโอกาสในการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น แต่อาจส่งผลกระทบต่อรัฐวิสาหกิจที่ยังไม่พร้อมปรับตัวรับการแข่งขันจาก

ต่างประเทศ เพราะฉะนั้น ประเทศไทยอาจรวมหน่วยงานดังกล่าวไว้ในรายการข้อผูกพันของภาคผนวก IV เพื่อยกเว้นการมีผลใช้บังคับพันธกรณีของบทนี้

10.2.15 ทรัพย์สินทางปัญญา

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ข้อทว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา ภายใต้ความตกลง CPTPP กำหนดพันธกรณีหรือข้อผูกพันที่ครอบคลุมเรื่องเครื่องหมายการค้า ชื่อประเทศ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สิทธิบัตรและข้อมูลการทดสอบหรือข้อมูลอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการเปิดเผย การออกแบบในงานอุตสาหกรรม ลิขสิทธิ์หรือสิทธิอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการบังคับใช้กระบวนการด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา บทนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม และทรัพยากรพันธุกรรม

พันธกรณีของบทนี้มีขอบเขตกว้างกว่าที่ประเทศไทยให้การยอมรับภายใต้สนธิสัญญาพหุภาคีอย่างความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS) ของ WTO และความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยต้องมีการเตรียมการปรับตัวภายในประเทศ หากตัดสินใจเข้าร่วมความตกลง CPTPP โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) การให้สัตยาบันในสนธิสัญญากรุงบูดาเปสต์ (Budapest Treaty) (2) การให้สัตยาบันในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ค.ศ. 1991 (1991 International Convention for the Protection of New Plant Varieties: UPOV 1991) (3) การบริหารจัดการชื่อโดเมน และ (4) ระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์และประเมินประโยชน์ ผลกระทบ และความพร้อมของไทย ในการให้สัตยาบันในสนธิสัญญากรุงบูดาเปสต์ และการบริหารจัดการชื่อโดเมนไปสู่การปฏิบัติ พบว่า การปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎระเบียบและมาตรการภายในประเทศ แต่จะช่วยยกระดับมาตรฐานในการคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ความตกลง CPTPP กำหนดให้ภาคีต้องให้สัตยาบันในอนุสัญญา UPOV 1991 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งจัดทำขึ้นโดยอาศัยหลักการและแนวปฏิบัติตามอนุสัญญา UPOV 1978 และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) ความแตกต่างระหว่าง UPOV 1978 และ UPOV 1991 คือความเข้มงวดในการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ โดย UPOV 1991 จะให้สิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์มีขอบเขตที่กว้างขึ้น มิให้ผู้อื่นนำเอาส่วนที่ใช้ในการขยายพันธุ์ไปใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์ รวมทั้งมีสิทธิในการค้าระหว่างประเทศของพันธุ์พืชใหม่ อย่างไรก็ดี ประเทศไทยต้องเจรจาขอระยะเวลาเปลี่ยนผ่านในการนำเอาพันธกรณีนี้ไปปฏิบัติ เช่นเดียวกับกับบรูไน (3 ปี) เม็กซิโก (4 ปี) มาเลเซีย (4 ปี) และนิวซีแลนด์ (3 ปี) โดยแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ให้มีหลักการและแนวปฏิบัติสอดคล้องกับอนุสัญญา UPOV 1991 นอกจากนี้ ภาครัฐต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะเกษตรกร รวมถึงจัดให้มีมาตรการเยียวยาผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามพันธกรณีนี้

บทบัญญัติว่าด้วยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการวางตลาดของยาบางชนิด กำหนดให้ภาคีเลือกแนวทางการจัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรยา เพื่อป้องกันการละเมิดของสิทธิบัตรดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง แนวทางแรกระบุว่าภาคีต้องจัดให้มีระบบที่แจ้งให้ผู้ทรงสิทธิบัตรทราบหรือเปิดโอกาสให้ผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถรับการแจ้งเตือนว่ามีบุคคลอื่นพยายามจะวางตลาดในระหว่างระยะเวลาการคุ้มครองของสิทธิบัตรยา ระยะเวลาและโอกาสที่เพียงพอให้ผู้ทรงสิทธิบัตรจะแสวงหาการเยียวยา รวมถึงกระบวนการต่างๆ เช่น การพิจารณาคดีทางศาลหรือทางปกครอง และการเยียวยาอย่างรวดเร็ว เพื่อระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดของสิทธิบัตรยาในระยะเวลาที่เหมาะสม ส่วนแนวทางที่ 2 ระบุว่าภาคีต้องใช้หรือคงไว้ซึ่งระบบที่จำกัดไม่ให้มีการอนุมัติการวางตลาดแก่บุคคลที่พยายามจะละเมิดสิทธิบัตรยา โดยอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตร ซึ่งถูกยื่นให้กับหน่วยงานผู้อนุมัติการวางตลาด หรือโดยอาศัยการประสานงานโดยตรงระหว่างหน่วยงานผู้อนุมัติการวางตลาดและสำนักงานสิทธิบัตร ในการนำพันธกรณีนี้ไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเป็นหน่วยงานผู้อนุมัติการวางตลาดและกรมทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นสำนักงานสิทธิบัตรต้องเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรระหว่างกัน ไม่ว่าจะเลือกแนวทางการจัดทำระบบเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบใดก็ตาม

10.2.16 แรงงาน

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ข้อบทว่าด้วยแรงงานเป็นหนึ่งในบทที่ไม่เคยปรากฏในความตกลงการค้าเสรีของไทยฉบับใดมาก่อน พันธกรณีสำคัญในบทนี้ คือการนำมาใช้หรือคงไว้ซึ่งสิทธิแรงงานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) ว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานและการติดตามผล ค.ศ. 1998 (Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up (1998))⁵ รวมถึงการนำมาใช้หรือคงไว้ซึ่งบทกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อกำกับดูแลสภาพการทำงานที่ยอมรับได้ ที่เกี่ยวกับค่าจ้างขั้นต่ำ ชั่วโมงการทำงาน และความปลอดภัยและสุขอนามัยในการประกอบอาชีพ

บทนี้ยังระบุให้ประเทศสมาชิกตระหนักว่ามาตรฐานแรงงานไม่ควรถูกนำมาใช้ในการกีดกันทางการค้า และส่งเสริมการค้าหรือการลงทุน โดยผ่อนปรนหรือลดทอนความคุ้มครองในกฎหมายแรงงาน เพราะฉะนั้น ประเทศสมาชิกต้องไม่ละเว้นจากการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าหรือการลงทุนระหว่างภาคี อีกทั้ง ยังมีบทบัญญัติที่กำหนดให้การบังคับใช้กฎหมายแรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ยิ่งไปกว่านั้น สมาชิกแต่ละประเทศต้องกีดกันการนำเข้าสินค้าที่ถูกผลิตโดยแรงงานบังคับหรือแรงงานเกณฑ์ และส่งเสริมให้ภาคธุรกิจประกอบกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ในประเด็นด้านแรงงานตามความสมัครใจ

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะช่วยยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานของ ILO อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการสมาคม และการยอมรับสิทธิในการร่วมเจรจาต่อรอง ซึ่งครอบคลุมอนุสัญญาฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัว (Freedom of Association and Protection of the Right to Organize) ค.ศ. 1948 และอนุสัญญาฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวและการร่วมเจรจาต่อรอง (Right to Organize and Collective Bargaining)

⁵ หลักปฏิบัติภายใต้กฎหมายดังกล่าว ประกอบด้วยเสรีภาพในการสมาคม และการยอมรับสิทธิในการร่วมเจรจาต่อรอง การขจัดการใช้แรงงานบังคับหรือแรงงานเกณฑ์ทุกรูปแบบ การจัดการใช้แรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ การห้ามใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด และการคุ้มครองแรงงานเด็กและผู้เยาว์อื่นๆ และการขจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและการประกอบอาชีพ

ค.ศ. 1949 เนื่องจากมีข้อกังวลใน 2 ประเด็น ได้แก่ การให้สิทธิแรงงานต่างด้าวและลูกจ้างต่างประเภทกิจการในการรวมตัวจัดตั้งสหภาพแรงงาน และการให้สิทธิข้าราชการ รวมถึงลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการรวมตัวจัดตั้งสหภาพแรงงาน

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

หากไทยตัดสินใจเข้าร่วมความตกลง CPTPP กฎหมายแรงงานต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้รองรับเสรีภาพในการสมาคม และการยอมรับสิทธิในการร่วมเจรจาต่อรองของแรงงานทุกกลุ่มตามอนุสัญญาฉบับที่ 87 และ 98 ได้แก่ พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ประเทศไทยอาจเจรจาต่อรองเพื่อขอระยะเวลาปรับตัวในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับพันธกรณีของบทนี้

10.2.17 สิ่งแวดล้อม

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

วัตถุประสงค์ของข้อบพว่าด้วยสิ่งแวดล้อม คือการส่งเสริมนโยบายการค้าและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มาตรฐานการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพของภาคีในการจัดการประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า พันธกรณีของบทนี้มีความสอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยเป็นภาคี

บทนี้ระบุพันธกรณีหรือข้อผูกพันที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก CPTPP ในหลายแง่มุมดังนี้

- การนำเอาความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements: MEAs) ไปปฏิบัติตาม ได้แก่ พิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันมลภาวะจากเรือ (International Convention for the Prevention of Pollution from Ships) และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES)

- การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม
- การลดการปล่อยมลพิษ
- การอนุรักษ์และบริหารจัดการด้านการประมงอย่างยั่งยืน รวมถึงการรับมือกับปัญหาการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU) และการควบคุม การลด และการยกเลิก การอุดหนุนทั้งหมดที่ก่อให้เกิดการประมงเกินขนาดและการประมงเกินกำลังการผลิต
- การสนับสนุนการอนุรักษ์และต่อต้านการค้าได้มาโดยผิดกฎหมายและการค้าพืชป่าและสัตว์ป่าโดยผิดกฎหมาย
- การส่งเสริมการค้าและการลงทุนในสินค้าและบริการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตการค้าเสรี
- การส่งเสริมการใช้กลไกตามความสมัครใจที่มีความยืดหยุ่นเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การสอบบัญชีและการรายงานโดยสมัครใจ

การเข้าร่วมความตกลง CPTPP จะช่วยยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของไทย รวมถึงสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคี ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

ประเทศไทยเป็นภาคีความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมข้างต้นแล้ว เพราะฉะนั้นหากไทยตัดสินใจเข้าเป็นภาคีความตกลง CPTPP จะต้องพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เตรียมความพร้อมในการจัดให้มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการรับคำร้องจากสาธารณชน รวมถึงพิจารณาการนำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติตามพันธกรณีของบทนี้เข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาท

10.2.18 ความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใส⁶

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

ความตกลง CPTPP กล่าวถึงหลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใส ใน 6 บท ได้แก่ (1) ความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ (2) ความสามารถทางการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ (3) การพัฒนา (4) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (5) ความสอดคล้องในการกำกับดูแล และ (6) ความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริต

ความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถเป็นหนึ่งในข้อบ่งชี้ของความตกลง CPTPP ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนภาคีในการนำเอาความตกลงนี้ไปสู่การปฏิบัติ และเสริมสร้างผลประโยชน์ของความตกลงนี้ โดยดำเนินกิจกรรมความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมแผนงานและโครงการความร่วมมือ และความช่วยเหลือด้านเทคนิค รวมถึงเติมเต็มและสานต่อความตกลงหรือข้อตกลงที่มีอยู่เดิมแล้วระหว่างภาคีเหล่านั้น เพื่อเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา สมาชิก CPTPP อาจจัดให้มีกิจกรรมความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถในด้านต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ การสนับสนุนด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความเสมอภาคระหว่างเพศ และการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การดำเนินการดังกล่าวจะได้รับการประสานงานผ่านหน่วยติดต่อประสานงาน และคณะกรรมการด้านความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ คณะกรรมการดังกล่าวจะหารือและพิจารณาประเด็นหรือข้อเสนอสำหรับกิจกรรมความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาคี การเชิญองค์การระหว่างประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ และการริเริ่มและดำเนินการให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

ข้อบ่งชี้ด้วยความสามารถทางการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจเป็นบทที่มีความคาบเกี่ยว (Cross-cutting) ในการสนับสนุนการรวมตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในเขตการค้าเสรีนี้ และการเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขันเชิงเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก CPTPP บทนี้กล่าวถึงแนวทางส่งเสริมการพัฒนาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่

⁶ ประเด็นด้านความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใสในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 21 ความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ บทที่ 22 ความสามารถทางการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ บทที่ 23 การพัฒนา บทที่ 24 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บทที่ 25 ความสอดคล้องในการกำกับดูแล และบทที่ 26 ความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริต

อุปทานในเขตการค้าเสรีนี้ และความตระหนักว่าห่วงโซ่อุปทานและเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคมีบทบาทในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหนทางในการใช้ประโยชน์จากโอกาสทางการค้าและการลงทุนที่เกิดจากความตกลงนี้ ระบุและวิเคราะห์วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานระหว่างภาคี รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับข้อบ่งชี้ด้วยการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคียืนยันถึงพันธกรณีของตนในการสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาพแวดล้อมทางการค้าและการลงทุนที่เปิดกว้างซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาระดับชาติของประเทศสมาชิก CPTPP เช่น พัฒนาสวัสดิการ ลดความยากจน ยกกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างโอกาสในการจ้างงาน บทนี้ระบุกิจกรรมต่างๆ ในสนับสนุนความพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาย่างยั่งยืน ในด้านต่างๆ ดังนี้

- การสนับสนุนการพัฒนา
- การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมในวงกว้าง
- สตรีและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม
- กิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน

ข้อบ่งชี้ด้วยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกำหนดให้ภาคีต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความตกลงนี้บนเว็บไซต์ที่สาธารณชนเข้าถึงได้ รวมถึงลิงก์ที่ให้ข้อมูลสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises: SMEs) ในการประกอบธุรกิจในประเทศสมาชิก CPTPP อีกทั้ง ยังจัดตั้งคณะกรรมการด้าน SME เพื่อช่วยเหลือ SME ในการใช้ประโยชน์จากโอกาสเชิงพาณิชย์ภายใต้ความตกลงนี้ บทบัญญัตินี้มีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของไทยในการจัดให้มีข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อ SME ที่สนใจในการค้า การลงทุน หรือการประกอบธุรกิจในต่างประเทศ

วัตถุประสงค์สำคัญของข้อบ่งชี้ด้วยความสอดคล้องในการกำกับดูแล คือการสนับสนุนการพัฒนามาตรการกำกับดูแลให้ได้รับการออกแบบเพื่อทำให้ประเทศสมาชิก CPTPP บรรลุวัตถุประสงค์ทางด้านนโยบายสาธารณะ รวมถึงส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยกำหนดพันธกรณีให้ภาคีริเริ่มและดำเนินกระบวนการหรือกลไกอำนวยความสะดวกในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการทบทวนมาตรการใน

การกำกับดูแลให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการกำกับดูแล อย่างไรก็ตาม การนำพันธกรณีของบทนี้ไปสู่การปฏิบัติจะไม่รบกวนอำนาจอธิปไตยของภาคี กล่าวถึง ประเทศสมาชิก CPTPP สามารถจัดลำดับความสำคัญในการกำกับดูแล และจัดทำรวมถึงนำมาตรการในการกำกับดูแลไปปฏิบัติ ในระดับที่ตนเห็นสมควร ทั้งนี้ ประเทศไทยมีกระบวนการวางแผน ออกแบบ บัญญัติ นำไปสู่การปฏิบัติ และทบทวนมาตรการในการกำกับดูแล ที่มีความสอดคล้องกับพันธกรณีส่วนใหญ่ของบทนี้แล้ว ในการกำหนดขอบเขตของมาตรการในการกำกับดูแลที่อยู่ภายใต้บังคับของบทนี้ ประเทศสมาชิก CPTPP มีอิสระในการกำหนดขอบเขตของมาตรการดังกล่าวได้ โดยอาจให้ความสำคัญในเรื่องของการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

ความตกลง CPTPP ครอบคลุมบทบัญญัติด้านความโปร่งใสที่จะช่วยในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในประเทศสมาชิก CPTPP และขจัดการกีดกันและการทุจริต โดยกำหนดกระบวนการที่จะทำให้การบริหารมาตรการที่มีผลบังคับใช้เป็นการทำไปทั้งหมดภายใต้ความตกลงนี้เป็นไปอย่างสอดคล้อง ปราศจากอคติ และสมเหตุสมผล

การนำพันธกรณีในเรื่องของความร่วมมือ การพัฒนา และความโปร่งใส ภายใต้ความตกลง CPTPP ไปสู่การปฏิบัติ จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิก CPTPP โดยเฉพาะภาคีที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ผ่านกิจกรรมความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ภาคธุรกิจในประเทศ รวมถึง SME

➤ ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP

การเข้าร่วมความตกลงฉบับนี้จะเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทย ในการยกระดับการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-curve) ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต อันนำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยพัฒนาจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการผลิต (Manufacturing and Asset Based Industry) ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจการผลิตสมัยใหม่ที่อาศัยความรู้เกี่ยวกับการผลิตขั้นสูง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ (Knowledge Based Industry) การยอมรับข้อผูกพันด้านความโปร่งใสยังก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานและการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือกฎระเบียบทางการค้าของประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้ หากไทยเข้าร่วมความตกลง CPTPP ความตกลงนี้จะมีความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีบทบัญญัติด้านความโปร่งใสและความเป็นธรรมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ

ผลิตภัณฑ์ยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ บทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรมในกระบวนการกำหนดขอบเขตของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบของภาคี แต่ไม่ได้เป็นการปรับเปลี่ยนระบบสาธารณสุขของภาคี หรือกระทบต่อสิทธิของภาคีในการจัดลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายด้านสาธารณสุข

10.2.19 การจัดการสถาบัน และการระงับข้อพิพาท⁷

➤ ขอบเขตพันธกรณี ประโยชน์ และผลกระทบของไทย

โดยทั่วไป ความตกลงการค้าเสรีจะประกอบด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายและสถาบัน เพื่อครอบคลุมประเด็นในเรื่องของการมีผลบังคับใช้ของความตกลง ความเชื่อมโยงกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม การบริหารกระบวนการระงับข้อพิพาท และข้อยกเว้นของความตกลงนี้ ภายใต้ความตกลง CPTPP ประเด็นดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทบัญญัติเบื้องต้นและนิยามทั่วไป (Initial Provisions and General Definitions) บทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการและสถาบัน (Administrative and Institutional Provisions) การระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement) ข้อยกเว้นและบทบัญญัติทั่วไป (Exceptions and General Provisions) และบทบัญญัติสุดท้าย (Final Provisions)

บทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการและสถาบัน ภายใต้ความตกลง CPTPP กล่าวถึงประเด็นในเรื่องของการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาการดำเนินการหรือการนำความตกลงนี้ไปสู่การปฏิบัติ การแต่งตั้งหน่วยติดต่อประสานงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างภาคี การจัดตั้งสำนักงานที่จะให้ความช่วยเหลือเรื่องการบริหารกระบวนการระงับข้อพิพาท และการรายงานระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านของภาคี

สำหรับข้อบ่งชี้ว่าด้วยการระงับข้อพิพาท ความความตกลง CPTPP มีกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีขั้นตอนและกระบวนการในภาพรวมไม่ต่างจากความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิมของไทย และกลไกการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือการมีกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐที่มีกำหนดเวลาเสร็จสิ้นกระบวนการที่แน่นอนมีประสิทธิภาพ รวมถึงสอดคล้องกับธรรมชาติของระบบการค้าระหว่างประเทศที่ต้องการความชัดเจนและโปร่งใส พันธกรณีของบทนี้ผูกพันให้ภาคีต้องพยายามยุติข้อพิพาทผ่าน

⁷ ประเด็นด้านการจัดการสถาบัน และการระงับข้อพิพาทในที่นี้ ครอบคลุมพันธกรณีภายใต้ความตกลง CPTPP ในบทที่ 27 บทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการและสถาบัน บทที่ 28 การระงับข้อพิพาท และบทที่ 29 ข้อยกเว้นและบทบัญญัติทั่วไป

ความร่วมมือและการหารือ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาที่เป็นที่พึงพอใจร่วมกัน ก่อนดำเนินการระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลงฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถบรรลุแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นที่พึงพอใจร่วมกันผ่านการหารือได้ ประเทศสมาชิก CPTPP อาจนำบทบัญญัติของบทนี้มาใช้บังคับ เพื่อเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทต่อไป

➤ **ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณาเข้าร่วม CPTPP**

ประเทศไทยต้องยอมรับบทบัญญัติว่าด้วยการระงับข้อพิพาทที่มีขอบเขตกว้างกว่าความตกลงการค้าเสรีที่มีอยู่เดิม เนื่องจากการระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลง CPTPP ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับมาตรการในอนาคต (Proposed Measures) ที่อาจจะเป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี รวมถึงการฟ้องร้อง กรณีได้รับความเสียหายหรือเสียประโยชน์อันพึงได้รับจากพันธกรณีในหลายข้อบทแม้ไม่ได้มีการละเมิดความตกลง (Non-violation Complaints: NVCs)

ความตกลง CPTPP กำหนดข้อยกเว้นทั่วไปตามหลักการสำคัญของ WTO เพื่อคงไว้ซึ่งอิสระในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ ที่จำเป็นต่อการปกป้องชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ศีลธรรมอันดีของประชาชน และความมั่นคงภายในประเทศ ทั้งนี้ การบังคับใช้มาตรการปกป้องชั่วคราว (Temporary Safeguard Measures) ภายใต้ความตกลง CPTPP มีข้อจำกัดมากกว่าความตกลงการค้าเสรีอื่นๆ ของไทย เช่น มาตรการชั่วคราวเกี่ยวกับการจำกัดการชำระเงินหรือการโอนเงินต้องไม่ยาวนานเกินกว่า 18 เดือน ไม่เป็นการใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจมหภาคที่จำเป็น (Necessary Macroeconomic Adjustment) และไม่บังคับใช้กับการชำระเงินหรือการโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

